

diære Periode og til Hyksosvældet i Ægypten. Van Seters filologiske undersøgelser af visse stednavne, som han mener ikke kan have været anvendt i Ægyptens I Intermediære Periode (ca 2200–2000 f.C.), er direkte forkerte. En af vor tids største ægyptologer Sir John Gardiner skrev om dette berømte skrift, som han har bearbejdet udtømmende i en større afhandling: »However that may be, the trustworthiness of the Leyden Papyrus as a depiction of Egypt in The First Intermediate Period is indisputable« (A. Gardiner, *Egypt of the Pharaohs*. Oxford 1961, s. 110).

I slutkapitlet fremhæver forfatteren, at man bør borteliminere ordet »Hyksos«, idet det indebærer en falsk etnisk bibetydning og derved isolerer de fremmede i Ægypten fra deres oprindelse. Han foretrækker at tale om amurriternes herredømme over Ægypten i den II Intermediære Periode. Hertil må siges, at hurritiske navne også er blevet fundet i Ægypten i ovennævnte periode, selvom de semitiske var de dominerende. Ved Hyksos kan ikke forstås et bestemt folk, men mange folkeelementer.

Bogen er udstyret med en udtømmende bibliografi; men billedmaterialet er langt fra tilstrækkeligt. Man mangler f.ex. gengivelser af de berømte ægyptiske relieffer fra Beni Hasan med fremstillinger af asiater (ca. 1890 f.C.) og af Cairo-museets måske samtidige dobbeltstatue af granit visende »De Fiskeofrende« (W. Wolf, *Die Kunst Ägyptens*. Stuttgart 1957, s. 330), som også anses for asiater.

MARIE-LOUISE BUHL

FRIEDRICH BEHN: *Die Bronzezeit in Nordeuropa. Bildnis einer prähistorischen Hochkultur*. Urban Bücher. Die wissenschaftliche Taschenbücherreihe. Stuttgart, W. Kohlhammer Verlag, 1967. 120 s. Ill. 4,80 DM.

Den foreliggende lille bog søger, som undertitlen angiver, at give en samlet fremstilling af bronzealderens cettusindårige historie i Nordeuropa. I en række kortfattede kapitler beskrives de sider af den nordeuropæiske bronzealderkultur, som det arkæologiske fundstof giver indblik i: handel, håndværk, bosættelsesproblemer etc.

I et indledningskapitel gør forfatteren, der er forhenværende professor i Leipzig, rede for sine metodiske grundsynspunkter og viser her sin tilknytning til kredsen af arkæologer omkring den i 1931 afdøde østpreussiske forsker Gustav Kossinna. Synspunkterne har deres oprindelse i den tyske »kulturkredslære«, og set i lyset af den udvikling, nordeuropæisk arkæologi har gennemgået siden 2. verdenskrig, virker en lang række af bogens resultater temmelig forældede. De enkelte kapitler er overskuelige og let læste, men hyppigt kunne man ønske sig en ajourføring af det fremlagte materiale. I kapitlet om bosættelsesformerne (s. 48 ff.) hævdes f.ex., at man fra den nordiske bronzealder ikke kender fund af hustomter. Forfatteren går her uden om den forskningsvirksomhed, der efter krigen har bragt ikke så få bopladsanlæg for dagen, og gennemgangen af bosættelsesproblemerne bliver derved præget af alvorlige mangler. Endnu svagere er en lang række af de fremsatte hypoteser, f.ex. angående en »anatolsk kulturindflydelse«, som fra Sortehavet via floderne Dnjepr og Weichsel skulle have

nået frem til det nordeuropæiske område og der have indvirket på »die Lebensbereiche« af den nordiske bronzealderkultur (s. 53). Hele teorien hviler på tilstedeværelsen af 5 sydsandinaviske bronzekrumsværd, som ingenlunde har kunnet påvises at have anatolske forbilleder. Besynderligt virker det også, når den jyske Egtved-grav foreslås at have rummet en »Illyrer« (etwa eine Kriegsgefangene) (s. 39). Når forfatteren endvidere mener at kunne hævde, at de mediterrane indflydelser i den nordiske bronzealderkultur var langt kraftigere end man hidtil har antaget, må man fastslå, at det sandsynligvis forfalskede fund af en mykensk bronzeskål fra Dohnsen i Nordtyskland er et dårligt valgt udgangspunkt.

Som helhed synes forfatterens kildekendskab og teorier at have deres oprindelse i 1930'ernes tyske arkæologi: det hævdes, at man uden betænkelighed kan betegne »die Träger der nordischen Bronzekultur als Germanen, sicher als Urgermanen«, visse kulturelle forhold forklares blot ved henvisning til en »germansk« folkekarakter, og de arkæologiske formgrupper tages uden nærmere begrundelse som udtryk for en »bereits ziemlich vorgeschrittenen Stammesbildung«. Det virker derfor ikke overraskende, at man på side 22 finder et kort over de »germanske stammegrænser« og deres forskydninger i løbet af bronzealderen. Fra et lille kærneområde, af forfatteren bestemt til den nedre Elb, skulle germanske stammer i løbet af 2. og 1. årtusind have bredt sig over hele Nord- og Mellemeuropa. De begreber, der indgår i en sådan teori, er imidlertid helt og holdent produkter af den nationale og politiske tænkning, der herskede i Tyskland i begyndelsen af dette århundrede, og finder kun vanskeligt en begrundelse i det arkæologiske fundstof. Den komplicerede kulturelle diffusionsproces, der var baggrunden for den nordiske bronzealderkulturs opståen og udvikling belyses meget mangelfuldt, og efterkrigstidens studium af forskningsteknikken og den arkæologiske kildekritiks vekslende former synes ikke at have indvirket på fremstillingen.

Nærværende bog kan således kun opfattes som et sidste produkt fra en skole af arkæologer, hvis forskning var knyttet til ideer, som tiden er gået alvorligt imod.

JØRGEN JENSEN

GEORGE WOODCOCK: *The Greeks in India*. London, Faber & Faber, 1966. 199 s. Ill. 42 sh.

Denne bog er et forsøg på at sammenfatte vor viden om grækerne i Indien i oldtiden. Størst interesse knytter sig til kapitlerne 2-8, der behandler tiden fra Alexander den Stores erobring af det nordlige Indien til de indo-græske kongers undergang henimod slutningen af 1. årh. f. Kr. Den litterære overlevering, både den indiske og den græske, er meget fragmentarisk og kan ikke give noget sammenhængende billede af udviklingen i disse områder. Nogle få indskrifter giver visse holdepunkter, men det vigtigste materiale er så afgjort mønterne, hvis udsagn da også tillægges afgørende betydning for den kronologiske og geografiske placering af de knap 40 konger, som i tiden fra ca. 250 til 30 f. Kr. regerede i Nordindien og de østlige dele af det nuværende Afghanistan.